

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ТАНЦЮ

Сьогодні однією з актуальних проблем освіти є духовний розвиток особистості. У світі цього, особливого значення набуває естетичне виховання. Будучи одним із аспектів цілісної системи виховання, її невід'ємною складовою частиною, естетичне виховання, як ніщо інше, сприяє духовному розвитку, впливає на формування естетичного ставлення до дійсності, активізацію творчої діяльності, розвиток естетичної культури особистості. Багатьма вченими підкреслюється, що важливе місце в естетичному вихованні дітей посідає залучення їх до світової культури. Саме це спрямовує розвиток внутрішнього світу дитини.

У житті дитини молодшого шкільного віку важливе значення мають естетичні почуття: вони посідають своєрідне місце в її духовному житті, специфічно впливають на зміцнення її моральних поглядів. Практика переконала нас, що як сприйняття, так і активна діяльність дітей 6–11 років, пов'язані із сферою естетичних емоцій, лишають глибокий слід в емоційній пам'яті людини на все життя.

Пізнаючи прекрасне, гармонійне в природі, в навколишньому середовищі, зрештою в творчості, дитина молодшого шкільного віку з кожним роком відчутніше переживає почуття насолоди від прекрасного. Сліди безпосередніх вражень, збережені як в інтелектуальній, так і в емоційній пам'яті цього віку, в подальшому духовному житті людини набувають нових і нових відтінків, забарвлюючи водночас нові думки, переконання, переживання неповторними, ніколи не згасаючими барвами першого враження.

Дорослі й діти постійно зіштовхуються з естетичними явищами. У сфері духовного життя, повсякденної праці, спілкування з мистецтвом і природою, у побуті, в міжособистісному спілкуванні – скрізь прекрасне й потворне, трагічне і комічне грають істотну роль. Краса доставляє насолоду і задоволення, стимулює трудову активність, робить приємними зустрічі з людьми. Бридке відштовхує. Трагічне вчить співчуттю. Комічне допомагає боротися з недоліками.

Ідеї естетичного виховання зародилися в давнину. Уявлення про сутність естетичного виховання, його завдання, мету змінювалися починаючи з часів Платона або Ньютона до нашого часу. Ці зміни поглядів було зумовлено розвитком естетики як науки й розумінням сутності її предмета. Термін «естетика» походить від «aisteticos» (сприйняття почуттям). Філософи-матеріалісти (Д. Дідро і Н. Г. Чернишевський) вважали, що об'єктом естетики як науки є прекрасне. Ця категорія і лягла в основу системи естетичного виховання.

Естетичний розвиток особистості починається у ранньому дитинстві. Щоб доросла людина стала духовно багатою, слід звернути особливу увагу

на естетичне виховання дошкільного й молодшого шкільного віку.

Б. Т. Лихачов писав, що період дошкільного й молодшого шкільного віку є чи не найвирішальнішим з погляду естетичного виховання та формування естетичного ставлення до життя. Автор підкреслює, що саме в цьому віці здійснюється найбільш інтенсивне формування відносин і до світу, що поступово перетворюються на властивості особистості. Звісно, хід життя щось змінює і вносить своїх коректив. Але саме у дошкільному і молодшому шкільному віці естетичне виховання є основою.

Значну роль у залученні дитини до світу культури відіграє мистецтво, що розглядається вченими як засіб спілкування людей, фактор національної та інтернаціональної єдності. Мистецтво відрізняється від інших численних видів практичної діяльності людей тим, що пов'язане з відчуттями та емоціями. Так, Л. С. Виготський визначав мистецтво як «суспільну техніку відчуття», «сукупність естетичних знаків, спрямованих на те, щоб викликати у людей емоції» [4], а також підкреслював соціальну цінність художніх емоцій, викликаних мистецтвом. Спираючись на це положення, танцювальне мистецтво можна, безумовно, розглядати як один з найбільш дієвих факторів формування гармонійно розвинутої, духовно збагаченої особистості.

Відомо, що ще здавна танець був засобом вираження почуттів та емоцій людей. Відокремившись від прямого зв'язку з обрядами, де він мав насамперед релігійно-магічний зміст, танець набув значення мистецтва, що втілює красу людського тіла, різноманітний душевний стан. Природа танцю образна і має за основу узагальнення багатоманітних «пластичних мотивів», відібраних із реального життя рухів, які організуються за законами ритму, симетрії, орнаментального узору. Танець органічно пов'язаний з музикою, яка посилює виразність танцювальної пластики, дає йому емоційну ритмічну основу [2, с. 503].

На сучасному етапі психолого-педагогічні дослідження та передова педагогічна практика все більше звертають увагу на необхідність формування естетичного досвіду дітей. Прогресивні вітчизняні науковці та діячі мистецтва відстоюють необхідність знайомства з народними традиціями. Але, на жаль, серед засобів, що сприяють цьому, танцювальна діяльність посідає незначне місце. Недостатня увага приділяється і національним хореографічним традиціям, які є важливим засобом формування у старших дошкільників, національної свідомості розвитку їхньої художньо-естетичної культури.

Процес танцювальної діяльності може значною мірою вплинути на естетичне виховання дитини, якщо будувати його на основі культурологічного принципу, який включає чуттєвість як сукупність емоційних відчуттів, готовність дитини до виконавчої творчості. При цьому можливе активне залучення молодших школярів до культурних цінностей, а також підведення дітей до визначення місця національної культури у світовій. З огляду на це особливого значення набуває інтеграція інтелектуального, особистого та діяльного компонентів у процесі

естетичного виховання при пріоритеті формування чуттєвого, емоційного ставлення дитини до мистецтва, а також підготовка педагога до забезпечення такої спрямованості педагогічного процесу.

Естетичне виховання – це: по-перше, цілеспрямований процес, мета, завдання, зміст, засоби і методи якого визначаються, плануються та творчо реалізуються спеціально підготовленими педагогами для здійснення навчально-виховної діяльності, відповідно до завдань суспільства щодо формування підростаючого покоління; по-друге, процес формування естетичних якостей особистостей, а саме: здібностей сприймати, оцінювати та створювати прекрасне, умінь та навичок естетичної діяльності, художнього смаку та ін.; по-третє, естетичне виховання необхідно розглядати, з одного боку, як головну складову процесу естетичного розвитку, а з іншого – як складову процесу загального розвитку особистості; по-четверте, у процесі естетичного виховання поряд з формуванням таких соціальних якостей особистості, як естетичні здібності, смак, уміння, відбувається удосконалення зору, слуху, рухів людини. Водночас із формуванням естетичних здібностей здійснюється розвиток сутнісних якостей особистості, які впливають на її становлення.

Список використаних джерел:

1. Балет / под ред. Ю. Н. Григоровича. – М. : Советская энциклопедия, 1981. – 503 с.
2. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – М., 1998. – 480 с.
3. Колногузенко Б. М. Мистецтво балетмейстера / Б. М. Колногузенко. – Х. : ХДАК, 2007. – 85 с.